

INNOVATIVE
WORLD

ILG'OR PEDAGOG

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

- EXACT
- NATURAL
- MEDICAL
- TECHNICAL
- ECONOMICS

- PHILOLOGICAL
- PEDAGOGICAL
- MILITARY
- SOCIAL SCIENCES
AND HUMANITIES

2025

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998945668868

<https://innoworld.net>

INNOVATIVE
WORLD

ILG'OR PEDAGOG

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI
TO'PLAMI

2- JILD, 1 - SON

2025

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

DINIY MATNLAR PRAGMATIKASI (Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf kitoblari misolida)

Xakimova Zulfiyaxon Rashidbek qizi
Andijon davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada diniy matnlar pragmatikasi, Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtli oila" kitobi oila qurish, uni boshqarish va mustahkam saqlash borasida muhim ko'rsatmalarni o'z ichiga olishi, Kitobdagi asosiy mavzular va g'oyalarni tasniflash: oilaviy munosabatlar, ota-onalik mas'uliyati, tarbiya va ijtimoiy rollar haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Qur'on, Pragmatika, motivatsiya, Sotsiologik, metodologik.

Kirish. Oila mavzusidagi diniy matnlar zamonaviy muammolarni hal qilishda universal yechimlarni taklif qiladi. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning yondashuvi bu matnlarni amaliy hayotga tatbiq qilishda dolzarbligini yanada oshiradi.

Pragmatik nuqtai nazardan, diniy matnlar zamonaviy oilaviy muammolarni tushunish va hal qilishda yo'naltiruvchi asos sifatida xizmat qiladi. Ular o'quvchiga nafaqat nazariy bilim beradi, balki amaliy harakat qilishga undaydi.

Metodologiya va adabiyotlar. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtiyor oila" kitobi oila haqidagi diniy qarashlarni Qur'on va Sunnatga asoslangan holda zamonaviy muammolar bilan bog'lab, ularning pragmatik tahlilini taqdim etadi. Kitobni chuqurroq tahlil qilish uchun quyidagi yo'nalishlar va metodologik asoslardan foydalanish mumkin:

1.1. Matnning lingvistik tahlili

- Pragmatika nazariyasi: Til orqali o'quvchiga ta'sir qilish usullari, jumladan, iltimoslar, nasihatlar va dalillarni o'rganish.
- Semantik tahlil: Shayxning Qur'on oyatlari va hadislarini qanday izohlaganini, ularning chuqur ma'nolarini yoritish.
- Til sodda va omma bop Shayxning diniy matnlaridagi uslubiy o'ziga xoslik va o'quvchi bilan "muloqot"ni tashkil etish usullari.

1.2. Kontent tahlili

- Kitobdagi asosiy mavzular va g'oyalarni tasniflash: oilaviy munosabatlar, ota-onalik mas'uliyati, tarbiya va ijtimoiy rollar.
- Shayxning fikrlari Qur'on, hadis va boshqa diniy manbalar bilan qanchalik bog'langanligini o'rganish.

1.3. Sotsiologik yondashuv

- Kitobdagi g'oyalarning zamonaviy jamiyatga ta'siri va ularning hayotiy dolzarbligini baholash.

- Kitob o'z davrining oilaviy muammolarini hal qilishda qanday rol o'ynaganligini aniqlash.

Tahlil:

- Shayx Qur'on oyatlari va hadislar asosida nikohning faqatgina shaxsiy emas, balki ijtimoiy va diniy vazifalarini ham yoritadi.
- Qur'ondagi **"Ular orasiga mehr-muhabbat va rahm-shafqatni solib qo'yganimiz Allohning belgilaridandir"** (Rum: 21) oyatining tahlilida nikohning insonga tinchlik va barqarorlik olib kelishdagi rolini ta'kidlaydi.

Pragmatika:

- Nikohni ibodat sifatida taqdim etish o'quvchini amaliy harakatga undaydi.
- Motivatsiya beruvchi dalillar va rag'batlantiruvchi uslub ishlatilgan.

Dalillar:

- Shayx hadislar bilan mustahkamlangan xulosalar keltiradi. Masalan, "Uylangan kishi dinining yarmiga erishdi..." hadisi.

Natija va muhokama. "Diniy matnlar pragmatikasi" masalasi Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning asarlari misolida juda qiziqarli va chuqur ilmiy mavzu hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda Shayxning asarlari tilning nafaqat ma'nosini, balki u orqali yetkaziladigan ijtimoiy, axloqiy va ruhiy ta'sirini o'rganish uchun katta asos beradi.

Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning kitoblarida quyidagi pragmatik xususiyatlarni kuzatish mumkin:

1. Tilning oddiyligi va tushunarligi

Shayx o'z asarlarida oddiy va tushunarli tilda yozishni maqsad qilgan. Uning asarlarida Qur'on va hadislarini keng ommaga yetkazish uchun sodda, lekin chuqur ma'noli ifodalar ishlatiladi. Bu yondashuv diniy matnlarni o'quvchilar uchun yanada yaqinroq qiladi.

2. Manfaatga yo'naltirilganlik

Shayx o'z matnlarida faqat bilim berish emas, balki o'quvchilarning dunyoqarashini to'g'rilash, jamiyatdagi axloqiy muammolarni bartaraf etish va amaliy foyda keltirishni maqsad qilgan. Bu diniy matnlar pragmatikasining muhim jihatlaridan biri hisoblanadi.

3. Muvofiqlik va moslashuvchanlik

Shayx o'z asarlarida o'quvchilar ehtiyojlari va zamon talablariga mos keluvchi uslub va mazmun tanlagan. Masalan, zamonaviy muammolarni Qur'on va Sunnat nuqtai nazaridan yoritish orqali u matnlarni dolzarbligini ta'minlagan.

4. Da'vat va motivatsiya

Shayxning kitoblari odamlarni yaxshilikka chaqirish, gunohlardan tiyilish va taqvo yo'liga kirishga undaydi. Bu diniy matnlarning pragmatik

funksiyalaridan biri bo'lib, ular orqali o'quvchining ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatiladi.

Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning "Baxtli oila" kitobi oila qurish, uni boshqarish va mustahkam saqlash borasida muhim ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi. Ushbu kitobda diniy matnlar pragmatikasi juda ko'zga tashlanadi, chunki Shayxning maqsadi nafaqat ilm berish, balki uni hayotga tadbiq etish va o'quvchilarni ongli ravishda harakat qilishga undashdir.

"Baxtiyor oila" kitobi misolida diniy matnlar pragmatikasi:

1. Amaliy maslahat va yechimlar

Kitob oila a'zolarining o'zaro munosabatlarini Qur'on va hadislar asosida yoritadi. Matnlarda o'quvchining kundalik hayotida qo'llashi mumkin bo'lgan amaliy maslahatlar berilgan. Masalan:

- Er va xotin o'rtasidagi muammolarni hal qilish usullari.
- Bolalarni tarbiyalashda e'tibor qilish kerak bo'lgan jihatlar.
- Oila bag'rida mehr-oqibatni oshirish yo'llari.

Bu maslahatlarning barchasi o'quvchini to'g'ri xulosa qilishga va uni hayotga joriy qilishga undaydi.

2. Ijtimoiy moslashuv va dolzarblik

Kitobda zamonaviy oilaviy muammolar, masalan, ajralish sabablari, otanonaning farzandlar tarbiyasidagi mas'uliyati kabi mavzular keng yoritilgan. Shayx bu masalalarni o'z davri ijtimoiy sharoitlari bilan bog'laydi, bu esa matnning pragmatik xususiyatlarini yanada oshiradi.

3. Hikmatli ifodalar va motivatsiya

Shayx ko'pincha Qur'on oyatlari va hadislarini keltiradi va ularni qisqa, lekin ta'sirli hikmatlar bilan tushuntiradi. Bu hikmatlar o'quvchiga chuqur ruhiy ta'sir qiladi va uni amaliy hayotda tadbiq etishga undaydi.

4. Oddiy va tushunarli til

Kitobda ishlatilgan til oddiy va hamma uchun tushunarli. Bu matnlarning ko'proq insonlar tomonidan qabul qilinishini ta'minlaydi. Shayx murakkab diniy tushunchalarni oddiy hayotiy misollar orqali tushuntiradi.

5. Murojaat uslubi

Shayx matnda o'quvchi bilan muloqotga kiradi, masalan:

- "Aziz birodarlar," deb boshlanadigan nasihatlar.
- O'quvchini savol-javob usuli orqali fikrlashga chorlaydi. Bu uslub matnni jonli va samarali qiladi.

6. Qur'on va Sunnatga asoslanganlik

Shayxning barcha tavsiyalari Qur'on va hadis manbalariga asoslangan bo'lib, bu matnlarning ishonchliligini oshiradi. O'quvchi diniy manbalar bilan tanishibgina qolmay, ularni o'z hayotiga tadbiq etish imkoniyatini ham oladi.

Misollar: Kitobda shunday pragmatik masalalar yoritiladi:

- **Er va xotin huquqlari haqida:** Qur'ondagi "**Ayollar sizlar uchun libosdir va sizlar ular uchun libosdir**" (Baqara: 187) oyatini keltirib, o'zaro hurmat va mas'uliyat masalasini tushuntiradi.
- **Bolalar tarbiyasi:** Farzandlarni yoshligidan boshlab yaxshi xulq va odoblarga o'rgatish zaruriyatini hadislar bilan dalillaydi.

Xulosa. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning "**Baxtiyor oila**" kitobi Qur'on va Sunnat asosida zamonaviy oilaviy muammolarga dolzarb yechimlarni taklif etadi. Pragmatik jihatdan bu matnlar insonlarni harakatga chorlash, oiladagi mehr-muhabbatni tiklash va jamiyatdagi axloqiy muammolarni bartaraf etishda muhim vosita hisoblanadi. Diniy matnlar zamonaviy oilaviy hayotda universal qo'llanma sifatida dolzarbligini saqlaydi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

Asosiy manbalar:

1. Qur'on oyatlari (masalan, Rum: 21; Baqara: 187).
2. Payg'ambarimiz (s.a.v.)ning hadisleri (Masalan, Buxoriy va Muslim to'plamlari).

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning boshqa kitoblari:
 - "Hadis va Hayot"
 - "Tafsiri Hilol"
2. Fiqhiy va axloqiy manbalar:
 - Imom Navaviy, "Riyoziy Solihin"
 - Imom G'azzoliy, "Ihyou Ulumiddin"
3. Zamonaviy oila masalalari bo'yicha:
 - Abdulloh Nasih Ulvon, "Tarbiyatul Aulad"
 - Yusuf Qardoviy, "Oila fi zilli al-Islam"